

Mee met de Indische Rondvaart 14 mei 2016

Indische vader

Na het overlijden in 2011 van mijn vader Richard Lemaire, geboren in Semarang, 1934, ben ik me als kunstenaar meer in mijn Indische achtergrond gaan verdiepen. Mijn vader kwam begin jaren 50 met de Willem Ruys naar Nederland en volgde vanaf 1954 een opleiding aan de kunstacademie Sint Joost in Breda. Hij drumde in 'The Lightnings', een rockbandje waarin ook the Young Sisters met regelmaat meezongen. Zijn belangstelling voor kunst en cultuur heeft hij in mijn opvoeding op mij overgedragen.

Samenwerking met kunstenaars in Indonesië

In 2012 werkte ik samen met Indonesische kunstenaars en organisaties in Bandung; ik voerde kunstprojecten uit, ook in samenwerking met Jan Van Den Dobbelsteen; meerdere interdisciplinaire tentoonstellingen en performances, in Bandung en in Eindhoven.

Ik kreeg door mijn Indonesische kunstenaarsvrienden die het dagelijks leven en de kunstwereld in hun land kennen, een frisse en andere kijk op de verhalen die ik tot dan toe gehoord van mijn vader en zijn generatiegenoten, en de verhalen die ik kende van boeken, films en tentoonstellingen. Dit maakte dat ik nog meer wilde weten over de geschiedenis in relatie tot het heden en mijn kunst.

Ontmoeting met Peter Bouman en Frans Leidelmeijer

In 2013 ontmoette ik tot mijn plezier Frans Leidelmeijer, die voor de Moesson een stukje schreef over mijn schilderij 'Balimeisje' uit 1998; een schilderij van een jong Indonesisch meisje met een danstooi op het hoofd en een grote sigaret in haar mond, een beeld geïnspireerd op een scene uit de film 'Moeder Dao, de Schildpad gelijkende' uit 1995 van Vincent Monnikendam.

Frans bezocht later mijn tentoonstelling 'Recipients' in de Zeeheldenbuurt in Amsterdam, samen met Peter Bouman, en zo maakte ik nader kennis met deze twee zeer bevlogen Indische heren, die ieder op eigen houtje en op eigen(zinnige) wijze zichzelf een heel archief aan onnavolgbare kennis over cultuur, kunst en kennis over Indie hebben eigengemaakt.

Peter introduceerde mij bij het Indisch Netwerk en zo leerde ik een club mensen kennen die allemaal op eigen wijze gedreven werkzaam zijn in een veld waarbij de eigen Indisch-gerelateerde achtergrond een grote rol speelt.

In 2015 werd ik uitgenodigd door curator Hanne Hagenaars om deel te nemen aan de Gelderland Biënnale in 2016. Deze begint op 14 oktober 2016. Mijn werk in de Gelderland Biënnale zal plaatshebben in een van de eerste toko's van Nederland, gesitueerd in Arnhem, en is gebaseerd op een portret van de huidige 80-jarige, in Surabaya geboren eigenares.

Amsterdam zo anders vanaf de Indische rondvaartboot!

Het kon niet uitblijven dat ik eens mee zou varen met de Indische Rondvaart, waarover ik al diverse enthousiaste verhalen gehoord had en om mijn kennis over Amsterdam in relatie tot Nederlands-Indië te verruimen. Het leek me leuk om door de ogen van Peter en Frans in de Indische sfeer naar Amsterdam te kijken. Amsterdam, waar ik vaak genoeg kom, zag ik nooit eerder zoals op de dag van de rondvaart.

De rondvaart was op 14 mei.

De ochtend luidde na een tropische week frisse wind en regen in. Dat drukte de pret geenszins.

Op weg vanaf het metrostation naar ontmoetingsplaats 'de Amstelhoeck' kon ik precies inschatten wie er van de wandelaars op straat nog meer mee zouden gaan op de boot. Ik schatte het juist in.

In de Amstelhoeck kwam iedereen dan samen. Tegenover mij aan tafel namen deels-Indische moeder en dochter met prachtige blauwe ogen plaats. We maakten kennis en al snel wisselden we verhalen uit. Moeder had een foto van een Ansichtkaart op haar smartphone staan, die ze me liet zien. "Deze stuurde mijn oma mij toen ik 4 jaar oud was. Ik heb de kaart nog steeds", zei ze licht ontroerd. Even terug in de tijd.

Het was daarom nog plots dat we aan boord moesten.

Ieder kreeg op de boot een plaatsje aangewezen aan een tafeltje bij het raam. Ik mocht bij de familie Retel Helmrich zitten, de familie met filmmakers waar ik fan van ben, leuk!

Op het tafeltje stond een schattig bakje kroepoek. Frans en Peter hielpen ons op weg naar alle comfort: “achterin de boot is een WC voor wie daar zin in heeft” zei Frans door de microfoon. Gelach.

Weldra zat ik gezellig tussen de dames waaronder Hetty Naaijkens-Retel Helmich, en zij vertelde over een nieuwe film die ze aan het maken is: ‘Klanken van Oorsprong’, een documentaire waarin Nederlands-Indisch muzikanten van verschillende generaties vertellen over hun werk en invloed op de populaire muziek in Nederland. Ze wees op een blinde vlek in het cultuurhistorisch besef en dat ze daarom de film wil maken.

Enfin, de boottocht begon.

Frans en Peter vertelden om beurten over markante plekken die wij tijdens de speciaal uitgestippelde route met de boot passeerden.

Intussen werd ons gasten gastvrij thee en koffie en spekkoeke geboden. Later kregen wij zelfs een heerlijk Indisch maaltje!

De sfeer was gezellig en een beetje rommelig. Echt Indisch vond ik. De verhalen van Peter en Frans werden verteld rond opmerkelijkheden die puntsgewijs genoemd waren in noten, waarvan wij een A4-tje op onze tafel vonden.

Zij vertelden op een leuke en veelal spontaan-grappige manier, ik kreeg een beetje een schoolreisjesgevoel.

Omdat de boot nergens stoppen kon en door moest, volgden de anekdotes en verhalen elkaar snel op en moest je goed opletten om de informatie goed tot je te nemen.

Markante plekken werden aangestipt op een manier waardoor je ze met een nieuwe blik kon bezien en hier en daar besloot je dan ter plekke ‘er later meer over op te zoeken op internet’, of er later nog eens een speciale wandeling aan te gaan wijden.

Indië-verbonden cultureel-historische plekken in de stad

Frans Leidelmeijer wees tijdens de route meerdere elementen aan van de Amsterdamse Schoolstijl in de stadsarchitectuur en ook de beeldhouwkunst van Hilde Krop die op allerlei plekken aanwezig is in de stad. We passeerden aan de Herengracht de werkplaats van Viktor en Rolf; Viktor is ook van Indische afkomst, nooit geweten! We passeerden de Leidsegracht en het was bijzonder om te zien waar een van mijn favoriete schilders, Charley Toorop geboren is.

Peter en Frans vulden elkaar verder op een aanstekelijke manier aan.

We passeerden het Scheepvaarthuis, Frans zei: “Dit gebouw heet Nemo”, aangevuld door Peter die zei: “Nemo is geen Indo”. Gelach. De sfeer op de boot was goed, mensen voelden zich vaak betrokken bij een verhaal en vielen dan even bij vanuit hun eigen persoonlijke geschiedenis. Daar was zeker ruimte voor. Zo ook in mijn geval: bij cafe de Barderij, bij de Zeedijk, werd Isaac Lemaire genoemd, en een verhaal over zijn reilen en zeilen met de verkoop van derivaten verteld.

Isaac Lemaire was de 17^e eeuwse VOC zeevaarder die een van mijn voorvaderen is, van origine een Belg. Altijd als zijn naam genoemd wordt veer ik even op. Het is ook spannend om te bedenken dat als hij nooit uit was gevaren naar Indië, ik er nu ook niet geweest zou zijn.

Er werden verder verhalen verteld over Multatuli, de Hortus Botanicus, Museum van Loon (het is een aanrader om daar ook vooral eens binnen te gaan!), de nog altijd mysterieuze Mata Hari en het fantastische gebouw van de Nederlandse Handel Maatschappij, de opvolger van de VOC.

Ik heb genoten van de vaart.

En wie weet zal ik nog eens met mijn werk kunnen aansluiten op een van de tot de verbeelding sprekende aspecten van een aan Indië verbonden gebouw in Amsterdam, en zal dit opnieuw inspireren tot een mooi kunstproject.